

Mit Marka Rzymianina – latynizmy w ewangeliach kanonicznych

Autor tekstu: **Krzysztof Sykta**

Stwierdzenie, że Marek Ewangelista spisał swą Dobrą Nowinę w Rzymie, dla Rzymian, jako powiernik nauk Św. Piotra, stanowi katolicki aksjomat powtarzany niezmiennie od czasów pierwszych Ojców Kościoła [Ireneusz, Klemens Aleksandryjski, ok. 200 roku], z wiarą równie silną, co w obecność samego apostoła w mieście Cezarów.

Jako „dowody wewnętrzne” przedstawia się obecność **latynizmów** [zapożyczeń językowych z łaciny]. W tym aspekcie myśl katolicka jest stała i jednomyślna. W 1922 r. ks. Szlagowski w przedmowie do wydania „neowujka” pisze, że *„wiele wskazówek w księdze dowodzi, że Ewangelię tę autor przeznaczył dla łacinników i rzymian, np. wartość greckiej monety określa według wartości monet rzymskich, używa w greckim tekście wyrażen łacińskich, których wcale nie objaśnia”*. Podobny sposób dowodzenia pojawia się w wydaniu powojennym ks. S. Kowalskiego: *„nie tłumaczy autor urzędzeń rzymskich, ponieważ jego czytelnicy dobrze je znali. W wielu miejscach posługuje się też łacińską terminologią nie wyjaśniając jej”*, oraz w kolejnych wydaniach Biblii Tysiąclecia: *„zdarzają się dość często terminy pochodzenia łacińskiego, co pozwala przypuszczać, że adresatami Ewangelii Marka byli chrześcijanie nawróceni z pogaństwa i zamieszkujący w Rzymie”*. Podobnego zdania nie mogło zabraknąć w wydanej w 2000 r. Synopsie Wojciechowskiego w prymasowskiej serii biblijnej Vocatio: *„Język Ewangelii [Marka] zawiera pewną liczbę charakterystycznych zapożyczeń z łaciny, sugerujących jej powstanie w Rzymie, gdzie Piotr pod koniec życia przebywał”*. Nie sposób również pominąć faktu, że podobne tezy goszczą na większości stron internetowych, niekoniecznie katolickich.

Jaką wartość ma dowodzenie w oparciu o obecność w ewangelii markowej latynizmów? Żadną. **Autorzy zgrabnie pomijają fakt, że pozostałe ewangelie, czy też ogólnie pisma Nowego Testamentu, zawierają większą liczbę zwrotów łacińskich, w tym niemal wszystkie występujące u Marka, niż ma ich wspomniana ewangelia.**

Zwróćmy jednakże uwagę na sam sposób wnioskowania: ewangelia x posiada zwroty łacińskie (w liczbie kilkunastu na blisko 700 wersów), tak więc powstała z myślą o łacinnikach... **Jest rzeczą logiczną, że gdyby Marek pisał dla Rzymian, spisałby swą księgę w całości w języku Rzymian,** a tak biedacy pozostawali w niewiedzy nie kojarząc nic więcej poza kilkoma zwrotami typu „biczować” i „legion”... Oczywiście w tym momencie tłumacze nie wspomną również o arameizmach, bo jeszcze by się okazało, że Marek był palestyńskim Żydem mówiącym po aramejsku, a to już do teorii Wiecznego Miasta nie pasuje...

Przejdźmy teraz do samych latynizmów markowych, dla ułatwienia podaję numerację wg słownika Stronga:

> 1220. **denarius** (denar, moneta o wartości 10 asów) — Mk 6.37, 12.15, 14.15, — termin ten pojawia się sześciokrotnie w ew. Mateusza [Mt 18.28, 20.9,10; 22.19; 20.2; 20.13], trzykrotnie u Łukasza [7.41, 10.35, 20.24], dwa razy u Jana [6.7, 12.5], ani razu w Dziejach, czy w listach apostołskich.

> 2760. **centurion** (setnik) — trzykrotnie u Marka [15.39,44,45], ani razu u Łk i Mat, którzy używają greckiego terminu hekatontarchos — „setnik”, u Jana zaś figuruje „urzędnik królewski”.

> 2778. **census** (danina, haracz, pobór) — Mk 12.14: termin ten występuje w paralelnych miejscach u Mateusza (22.17,22), oraz dodatkowo w 17.25 w opowieści o Piotrze o poborcach podatku. Łukasz w tym miejscu używa innego latynizmu **foron** - forum (rynek, opłata targowa) zamiast greckiego agora.

> 2835. **kondrantes** (moneta o wartości „ćwierć asa”) — Mk 12.42, ta sama nazwa monety pojawia się u Mateusza 5.26 w kazaniu na górze...

> 3003 **legeon** (legion) -Mk 5.9,15. Po raz kolejny termin ten pojawia się w miejscu paralelnym (opowieść o świniach) u Łukasza 8.30. Mateusz pisze o legionach aniołów w 26.53.

> 3426 **modios** (miara, korzec, kosz na ziarno) — Mk 4.21, zwrot obecny w miejscach paralelnych zarówno u Mateusza (5.15) jak i Łukasza (11.33) w opowieści o świecy chowanej pod korcem.

> 3582 **xestes** (sextarius, kufel, naczynie) Mk 7.8, Łukasz i Mateusz używa greckiego

odpowiednika - kubek / poterion

> 4209 **porfura** (purpura) — zarówno u Marka 15.17,20 jak i u Łukasza 16.19 oraz Jana 19.2,5.

> 4232 **praitorion** (pretorium)- zarówno u Marka 15.16, który tłumaczy wyraz „aula” (dziedziniec), Mateusza 27.27 oraz Jana 18.28, 28, 33; 19.9.

> 5417 **fragello** (biczowanie) — w miejscach paralelnych u Marka (15.15) oraz Mateusza (17.26).

> 4688 **spekulator** (wywiadowca, śledczy, szpieg, strażnik) — Mk 6.27 w opowieści o ścięciu Jana,

Warto również wykazać latynizmy obecne w pozostałych ewangeljach, natomiast nie obecne w ewangelii Marka:

> 787 **assarion** (as, moneta porównywalna z szelągami) — Mat 10.29 oraz Łk 12.6

> 3012 **lention** (lniane płótno) — Jn 13.4,5

> 3046 **litra** (jednostka wagi, funt) — Jn 12.3, 19.39

> 3400 **milion** (jednostka odległości, mila) — Mat 5.42

> 3414 **mna** (mina, funt) — Łk dziewięciokrotnie w przypowieści o minach, Mateusz używa greckich talentów (**talenton**)

> 5410 **foron** (forum, rynek) — tylko u Łukasza 20.22 w odróżnieniu od censusu.

> 4676 **sundarion** (chusta) — u Łukasza 19.20 oraz Jana 11.44, 20.7

Z powyższego zestawienia można wyciągnąć kilka wniosków:

Większość latynizmów „markowych” występuje w miejscach paralelnych albo u obu synoptyków (denarius, modios), albo tylko u Mateusza (np. census, fragello).

Ilość latynizmów występujących tylko u Marka jest znikoma (centurion, spekulator, xestes) i nawet niższa od tych, występujących jedynie u pozostałych ewangelistów (7 wyrażen wymienionych powyżej).

Zwroty te niemal nie występują w pozostałych pismach Nowego Testamentu (**kubernesis** / gubernia w 1 Kor 12.28, **membrana** w 2 Tm 4.13, **sikarios** / morderca, sztyletnik, asasin dzisiaj powiedzielibyśmy „terrorysta” — w DzAp 21.28. Możliwe, że od słowa „sicarios” pochodzi również przydomek Judasza „Iskarioth”).

Jeżeli spojrzymy na zakres jaki one obejmują można dość łatwo dostrzec, że związane są z one z „językiem okupantów”, ze zwrotami handlowymi oraz wojskowymi będącymi w powszechnym użyciu wśród podbitych Greków:

- **terminy wojskowe:** sikarios, fragello, speculator, centurion, legion,

- **jednostki monetarne:** assarion, denarius, kondrantes

- **terminy handlowe:** xestes, porfira, foron, census, sundarion, lenton, litra, million, mna, modios

Obecność rzymskich jednostek pieniężnych, czy też zwrotów związanych z pobieraniem podatków, jest jak najbardziej naturalna, tak samo jak obecność latynizmów czy grecyzmów w języku polskim. To, że piszę o aniołach, ewangeljach, Chrystusie czy Hadesie nie znaczy, że jestem Grekiem piszącym dla Greków... **Mit rzymskiego rodowodu ewangelii markowej jedyne co ma na celu, to podbudowywanie innej katolickiej „teorii” — o obecności Piotra w Rzymie, a w konsekwencji prymatu rzymskich biskupów.**

Najbardziej jednak zadziwiające jest to, że niemal we wszystkich opracowaniach mit ten funkcjonuje jako pewnik — kolejni autorzy powielają te same teorie i te same błędy, chociażby wadliwą numerację wersu z wyrazem modius (4.27 zamiast 4.21)... Być może wina leży po stronie tłumaczeń tekstu ewangelicznego, które niemal w całości pomijają aspekt latynizmów, za wyjątkiem tych najbardziej oczywistych (nazwy monet)...

Krzysztof Sykta

Zajmuje się głównie biblistyką i religioznawstwem. Skończył ekonomię, jest dyrektorem w izbie gospodarczej i redaktorem w Magazynie Przedsiębiorczości i Integracji Lokalnej IMPULS. Redaktor naczelny ezynu Playback.pl

[Pokaż inne teksty autora](#)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4959>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl